

Λουκάς Αξελος

Η αναγνώριση απο την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ του προβλήματος της Κύπρου σαν πρωταρχικού εθνικού προβλήματος*

Εισαγωγικά

Η μετα την εκλογική νίκη της 18ης Οχτώβρη, εμφαντική έμμονη της νέας ελληνικής κυβέρνησης στα εθνικά θέματα, συνδεόμενη με την ανάδειξη και τοποθέτηση του κυπριακού στην πρώτη σειρά προτεραιότητας, πέρα απο τα ορισμένα ερωτηματικά που αφήνει σε σχέση με την παραπαίουσα «ανεξαρτησιακη» γραμμή του παρελθόντος, αποτελεί απο μόνη της μια τομη στην αντιμετώπιση του καίριου αυτού εθνικού μας προβλήματος.

** Σ.Σ. Ο αναγνώστης που τυχόν θα διαβάσει το κείμενο αυτο, θα πρέπει να λάβει υπ όψη του ότι δεν θέλησα ηθελημένα να ασχοληθώ με μια σειρά παράγοντες που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την παράγωγη διεθνή πλευρά του ζητήματος. Είναι έξω απο κάθε αμφισβήτηση ότι ο ρόλος της Βρετανίας σαν εγγυήτριας δύναμης, ο ρόλος των ΗΠΑ, του ΝΑ ΤΟ, της ΕΟΚ και των σοβιετικών σε σχέση με τα ζωτικής σημασίας συμφέροντα τους στο χώρο της Βαλκανικής και της Εγγύς Ανατολής, καθώς και η σχέση του κυπριακού με τα εθνικοαστικά κινήματα του αραβικού κόσμου και την αραβοϊσραηλινή διαμάχη, αποτελούν καίριες σημασίας ζητήματα, απόλυτα αναγκαία για την σφαιρική τοποθέτηση του ζητήματος. Κάτι τέτοιο όμως, πέρα απο το ότι μερικά έχει οηχτεί σε προηγούμενες δημοσιεύσεις, ξεπερνούσε τις δυνατότητες και τις προθέσεις αυτού του κειμένου, που στόχο του έχει περιοριστικά να ασχοληθεί με την συγκεκριμένη πλευρά του ζητήματος που θίγει.*

Τα χειρόγραφα του κειμένου διαβάστηκαν προτού τυπωθεί απο λίγους φίλους που τα επέστρεψαν με ορισμένες παρατηρήσεις που συντέλεσαν στην βελτίωση του. Τους ευχαριστώ θερμά. Φυσικά η ευθύνη για τα όποια λάθη σε εκτιμήσεις ή παραδρομές είναι αποκλειστικά δικη μου.

Όπως είναι γνωστό όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και στο εσωτερικό της Ελλάδας και ιδιαίτερα μετά την μεταπολίτευση, η αποσύνδεση του κυπριακού από τα υπόλοιπα εθνικά ζητήματα, η ουσιαστική υποβίβαση του και η τοποθέτηση του σαν κάποιου δευτερεύοντος εθνικού και κύρια διεθνούς προβλήματος ή σαν προβλήματος δυο κοινοτήτων που διαφωνούν μεταξύ τους, αποτέλεσε την κατευθυντήρια πυξίδα όλων ανεξαιρέτα των πολιτικών κομμάτων και κυβερνήσεων. Ο γενικός αυτός κανόνας, ίσχυσε ακόμα περισσότερο στην περίπτωση των κομμάτων της ιστορικής αριστεράς, που η δραστηριότητα τους εξαντλιόταν στην πρόταση της διεθνούς διάσκεψης για το κυπριακό με συμμετοχή της Σοβιετικής Ένωσης, στην επίμονη προβολή των διακοινοτικών ή στη συχνή αναφορά σ' έναν έκτος τόπου και χρόνου υποκριτικό διεθνισμό, όπου οι ελληνοκύπριοι (θύματα μιας βάρβαρης εισβολής) και οι τούρκοι καταχτητές εξισώνονταν στο όνομα μιας αφηρημένης ελληνοτουρκικής φιλίας¹.

Η αποεθνικοποιητική αυτή διαδικασία είχε κάθετες επιπτώσεις στη συνείδηση και πρακτική των λαϊκών τάξεων, οδηγώντας τις σταδιακά στο τέλμα της απαλλοτρίωσης της εθνικής τους ευαισθησίας, της αδιαφορίας και του ωμου κυνισμού απέναντι στη δυστυχία και το αδιέξοδο 200.000 αδελφών τους και ενός κομματιού εθνικού χώρου που εξακολουθεί να παραμένει κατεχόμενο από 40.000 Τούρκους εισβολείς.

Γι' αυτό και η επανατοποθέτηση του ζητήματος, έστω και μερικά από τη νέα ελληνική κυβέρνηση, είναι —πιστεύω— κάτι που αξίζει ιδιαίτερα να προσεχτεί.

Οι δηλώσεις της νέας κυβέρνησης

Λίγες μέρες μετά την εκλογή του σαν πρωθυπουργού, ο Ανδρέας Παπανδρέου θα δηλώσει σε δυο διαφορετικές συνεντεύξεις του στο ABC και το BBC: «Βεβαιώνουμε ότι δεν ζητάμε τίποτα από την Τουρκία, αλλά κατέστησα σαφές ότι σε καμία περίπτωση δεν είμαστε προετοιμασμένοι να δώσουμε μια ίντσα του εναέριου χώρου μας, της θάλασσας, ή της γης μας. Έχω το αίσθημα ότι αυτή η ξεκάθαρη κουβέντα θα συμβάλει στην ειρήνη, θα βελτιώσει την κατανόηση, θα προσφέρει στην ειρήνη περισσότερα από μικροπαραχωρήσεις, που θα μπορούσαν στην πραγματικότητα να ενθαρρύνουν την Τουρκία να ζητήσει περισσότερα»². «Το Κυπριακό έχει παρερμηνευτεί από τη διεθνή κοινότητα. Δεν είναι θέμα μεταξύ των δύο Κοινοτήτων που μπορεί εύκολα να λυθεί από τα Ηνωμένα Έθνη. Είμαι διατεθειμένος να πω ότι θα προσφέρουμε στην τουρκοκυπριακή τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις που προσφέρονται στην ελληνική πλευρά. Το πρόβλημα της Κύπρου είναι η κατοχή. Μια ξένη χώρα εισέβαλε βίαια και κατέλαβε το 40% της νήσου. Το πρόβλημα της Κύπρου είναι πρόβλημα παραβίασης της εδαφικής ακεραιότητας μιας χώρας μέλους του ΟΗΕ»³.

Λίγες μέρες αργότερα σε συνέντευξη στην εφημ. «Le Monde» θα δηλώσει: «Ό,τι πλήττει την Κύπρο, απειλεί επίσης μακροπρόθεσμα όλο τον Ελληνισμό. Γι' αυτό τον λόγο λαμβάνοντας υπ' όψη όλα τα στοιχεία, προτιμώ μια μπλοκαρισμένη κατάσταση, αλλά στην οποία δεν υπάρχει υποταγή στα τετελεσμένα γεγονότα, όπου το δίκαιο αρνείται πάντοτε να υποχωρήσει στην βία, από μια κατάσταση που θα εξελισσόταν προς την κατεύθυνση μιας «ομαλοποίησης» της κατοχής του βόρειου τμήματος της Κύπρου. Η Ελλάδα δεν μπορεί μόνη της να εγγυηθεί την ανεξαρτησία της Κύπρου όπως αποδείχθηκε θλιβερά από τα γεγονότα. Αλλά δεν πρόκειται να φεισθεί της βοή

θείας της προς την Κύπρο για να συμβάλει στην ανεξαρτησία της. Και αυτός είναι ο λόγος που μόλις διπλασιάσαμε την οικονομική μας βοήθεια στην Λευκωσία»⁴.

Την ουσιαστική επανοταποθέτηση του προβλήματος φρόντισε να διευρύνει ο Έλληνας πρωθυπουργός μ' ένα σύνολο δηλώσεις, συνεντεύξεις, διευκρινήσεις και ενέργειες, ανάμεσα στις οποίες δεσπόζουσα θέση κατέχουν οι προγραμματικές δηλώσεις στη Βουλή και το τριήμερο ταξίδι στην Κύπρο, όπου το πλαίσιο επανοταποθέτησης του κυπριακού σε σχέση με την ευρύτερη ελληνοτουρκική διένεξη, πήρε ακόμα πιο συγκεκριμένη μορφή.

Ξεκινώντας από τις προγραμματικές δηλώσεις του Ανδρέα Παπανδρέου στη Βουλή εντοπίζουμε από την αρχή την προσεχτική, πλην σαφή επανοταποθέτηση του προβλήματος, όπως ήδη αυτό είχε διαφανεστεί από τις προηγούμενες συνεντεύξεις.

«Το θέμα της Κύπρου πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι είναι πρωταρχικό θέμα ξένης κατοχής. Και είναι για την Ελλάδα καίριο εθνικό θέμα. Ταυτόχρονα έχει εξελιχθεί σε κρίσιμο διεθνές πρόβλημα μετά την τούρκικη εισβολή και στρατιωτική κατοχή μεγάλου τμήματος ενός ανεξάρτητου και αδέσμευτου κράτους - μέλους του ΟΗΕ. Η κυβέρνηση μας δεν ξεχνά ότι η Ελλάδα παραμένει εγγυήτρια δύναμη και έχει και νόμιμο δικαίωμα αλλά και χρέος να συμπαροσταθεί ενεργά στον αγώνα του κυπριακού λαού για την αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων...»⁵.

Την επόμενη απαντώντας στον Γ. Ρόλλη θα συμπληρώσει: «Ουδέποτε το Κυπριακό πρόβλημα ήταν κατ' εξοχήν πρόβλημα των δύο Κοινοτήτων. Όπως γνωρίζετε άλλωστε, το πρόβλημα της Κύπρου είναι πρόβλημα ξένης κατοχής, παραβίασας της εθνικής κυριαρχίας χώρας μέλους του ΟΗΕ. Αυτό είναι το βασικό θέμα της Κύπρου και αυτό πρέπει να κατανοήσουν οι φίλοι μας απανταχού της γης, ότι αυτό είναι το πρόβλημα και ότι, εφ' όσον παραμένουν τα τουρκικά στρατεύματα στην Κύπρο δεν είναι δυνατόν να μιλάει κάποιος για δίκαιη λύση»⁶.

Το ίδιο βασικά σκεπτικό θα αναπτύξει σ' όλο το επόμενο διάστημα που κορύφωση του θα αποτελέσει η επίσκεψη του στην Κύπρο, πρώτη επίσημη επίσκεψη Έλληνα πρωθυπουργού στο νησί. Οι δηλώσεις, συνεντεύξεις και ομιλίες στο τριήμερο παραμονής του στο νησί κινήθηκαν ουσιαστικά στα προηγούμενα πλαίσια επανοταποθέτησης του προβλήματος.

«Αισθάνομαι πατώντας τα ιερα χώματα της μαρτυρικής Κύπρου πως επιτελώ ένα εθνικό χρέος της Μητρόπολης Ελλάδας προς τον Ελληνισμό της Κύπρου. Δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι η Μητρόπολη του Ελληνισμού φέρει κι αυτή βαρύνες ευθύνες για τα γεγονότα, για την τραγωδία των τελευταίων οκτώ χρόνων. Είναι για μας αδύνατο να ξεχάσουμε και να συμβιβασθούμε με τη σκέψη ότι ένα μεγάλο κομμάτι της Μεγαλονήσου βρίσκεται κάτω από στρατιωτική ξένη κατοχή... Η Μητρόπολη του Ελληνισμού η Αθήνα έχει χρέος ιερο απέναντι στον κυπριακό λαο, απέναντι στα αδέρφια μας της Κύπρου. Είναι για μας μια στιγμή μοναδική στην ιστορία ότι: Θα τηρήσουμε και σαν κυβέρνηση και σαν λαοσ το συμβόλαιο μας με τον κυπριακό λαο»⁷.

Τρεις βδομάδες μετά την επιστροφή του σε ομιλία σε 700 αξιωματικούς στη Λάρισα θα τονίσει σε σχέση με το ταξίδι του, ότι η επίσκεψη στην Κύπρο είναι έμπροσθη απόδειξη της συμπαράταξης της Ελλάδας που αποτελεί μητρόπολη του Ελληνισμού. «Θεωρούμε τον Ελληνισμό της Κύπρου προέκταση του έθνους μας. Η Κύπρος ακραλώς είναι ένα ανεξάρτητο κράτος - μέλος των Ηνωμένων Εθνών, αλλά δεν παύει να αποτελεί την προέκταση του Ελληνισμού»¹.

Το υπο διαμόρφωση νέο πλαίσιο τοποθέτησης και τα όρια του

Η παράθεση όλων αυτών των δηλώσεων του έλληνα πρωθυπουργού, κουραστική ίσως, αποτελεί κατά τη γνώμη μου ένα αναγκαίο στοιχείο για να δούμε σ' όλη του την έκταση το πλαίσιο επανατοποθέτησης του προβλήματος που γενικά διαφοροποιείται σε σύγκριση με την προηγούμενα κυρίαρχη σ' όλους του ελλαδικούς πολιτικούς φορείς άποψη, στα εξής σημεία:

Ένα πρώτο, είναι ότι η Κύπρος δεν είναι κάτι έξω από μας, ή κάτι το συγγενές με μας που αφού δεν μπορούμε να το αποφύγουμε θα πρέπει και να του συμπαρασταθούμε. Η Κύπρος είναι ένα κομμάτι του αδιάκοπα συρρικνωμένου ελληνισμού, ένα κομμάτι από την εθνική μας ταυτότητα, κάτι το οποίο ανατρέπει ριζικά την έννοια της εξωτερικής συμπαραστάσης και την υπαγορευμένη πραχτική του «Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαραστέκεται». Αυτό σημαίνει ότι το εθνικό πρόβλημα σφαιροποιείται και υποδηλώνεται ότι υπάρχει, κατ' αρχήν τουλάχιστο, συνείδηση ότι το μέτωπο αρχίζει από την Κέρκυρα και την Αλεξανδρούπολη για να καταλήξει στην Λευκωσία.

Μια νέα ήττα, ένα χάσιμο της Κύπρου όχι μόνο δεν απομακρύνει τον κίνδυνο, αλλά τον φέρνει ακόμα πιο κοντά. Γιατί όπως πριν δυο χρόνια σημειώναμε, «εξετάζοντας προσεκτικά το σύνολο των τουρκικών διεκδικήσεων στην Κύπρο και το Αιγαίο, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η πραγμάτωση *ακυρώνει με τον πιο αποφασιστικό τρόπο τους όρους της εθνικής ανεξαρτησίας της Ελλάδας*»⁹.

Ένα δεύτερο σημείο επανατοποθέτησης είναι ότι το κυπριακό πρόβλημα δεν είναι σε καμία περίπτωση πρόβλημα δυο κοινοτήτων, ούτε επίσης είναι δομικά ένα διεθνές πρόβλημα. «*Έχει εξελιχθεί σε κρίσιμο διεθνές πρόβλημα μετά την τουρκική εισβολή και στρατιωτική κατοχή...*»¹⁰. Ότι «το θέμα της Κύπρου είναι πρωταρχικά θέμα ξένης κατοχής. Και είναι για την Ελλάδα καίριο εθνικό θέμα»¹¹.

Οι επανατοποθετήσεις αυτές αποτελούν ισχυρό ράπισμα όχι μόνο για την κραυγαλέα ανθελληνική περίπτωση των διάφορων «ετεοκύπριων», αλλά και για όλη την αλλοτριωμένη εθνικά μάζα των πολιτικών φορέων (δεξιών και κεντρώων) της ιδεολογίας του «ανεξαρτησιασμού» και ιδιαίτερα για την ανεπανόρθωτα αποεθνικοποιημένη ελλαδική και ελληνοκυπριακή παραδοσιακή αριστερά.

Σημαντικής επίσης σημασίας διαφοροποίηση μπορεί να θεωρηθεί το προτεινόμενο πλαίσιο αντιμετώπισης - δραστηριοποίησης πάνω στο κρίσιμο αυτο πρόβλημα.

Αρνούμενος, όπως προκύπτει από τις δηλώσεις του, ο Α. Παπανδρέου τη λογική των τετελεσμένων, τη λογική του να βρεθεί η όποια, όπως-όπως λύση, μέσα από ένα θανάσιμο χάσιμο χρόνου που οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην ολοκληρωτική υποβάθμιση του προβλήματος, επανατοποθετεί ενεργητικά το ζήτημα, τόσο στο επίπεδο των σχέσεων ανάμεσα στην ελλαδική και την ελληνοκυπριακή πλευρά, όσο και στο επίπεδο τοποθέτησης του ζητήματος διεθνώς, όπως αυτο προκύπτει από την κατάλυση της ανεξαρτησίας του Ζυριχιακού κράτους, με την Τούρκικη εισβολή.

Φυσικά τα προβλήματα που εδώ ανακύπτουν είναι εξαιρετικά πολύπλοκα τόσο όσον αφορά την εσωτερική, εθνική διάσταση του προβλήματος, όσο και αυτή που αφορά την προκύψασα διεθνή πλευρά του. Θα επιχειρήσουμε να κάνουμε μίαν όσο το δυνατό λιγότερο υποκειμενική εκτίμηση του προβλήματος, λαμβάνοντας υπ' όψη μας την πραγματικότητα όπως αυτή έχει διαμορφωθεί και τις δυσκολίες που αντικειμενικά

έχει να αντιμετωπίσει όχι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αλλά και οποιαδήποτε ελληνική κυβέρνηση.

Αποφεύγοντας να τεκμηριώσω την άποψη μου στα σημεία εκείνα που έχουν επανειλημμένα διατυπωθεί στο παρελθόν, πιστεύω ότι δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει το κατά τη γνώμη μου καίριο ζήτημα ότι ανεξάρτητα από το ότι το κυπριακό κράτος αποτελεί μια διεθνή πραγματικότητα, η αναγκαστική αναγνώριση της πραγματικότητας αυτής για κάθε εθνικό φορέα δημοκρατικής κατεύθυνσης, δεν μπορεί να αναχθεί σε στρατηγικό αυτοσκοπό. Η δικαίωση του κυπριακού προβλήματος στο τέλος της ιστορικής του διαδρομής, (αν ουσιαστικά μιλάμε για δικαίωση) είναι συνώνυμη με την αυτοδιάθεση - ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η Βόρεια και η Νότια Ιρλανδία, οι δυο Γερμανίες, οι δυο Κορέες, η Λ. Δημοκρατία της Κίνας και η Ταϊβάν, αλλά και μέχρι πριν λίγα χρόνια το Βιετ-ναμ, μ' όλες τις σημαντικές επιμέρους διάφορες, δεν αποτελούν ξεχωριστή περίπτωση. Ποια γνήσια πατριωτική δύναμη στις χώρες αυτές, μ' όλες τις ταχτικές επιμέρους υποχωρήσεις, παραιτήθηκε από το απαράγραφο αυτοδικαίωμα; Φυσικά, αυτό που δεν δικαιολογείται να μας διαφεύγει, είναι το γεγονός ότι θα πρέπει με σαφήνεια να κάνουμε τους αναγκαίους διαχωρισμούς ανάμεσα στους στρατηγικούς και ταχτικούς μας στόχους, προτάσσοντας υπεύθυνα κάθε έναν στην ώρα του.

Κρίνοντας σαν αναγκαία την παρένθεση αυτή, επανέρχομαι στα συγκεκριμένα προβλήματα που ανακύπτουν από την επανατοποθέτηση του προβλήματος, στο βαθμό που η ελλαδική κυβέρνηση θα προχωρήσει πέρα από τις εξαγγελίες και στην ανάληψη των πραχτικών ευθυνών που αυτές συνεπάγονται.

Είναι, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, γεγονός ότι σ' όλη τη διάρκεια από τη μεταπολίτευση και δώθε η υλική ειδικά βοήθεια που δόθηκε από τις ελλαδικές κυβερνήσεις και δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς στους ελληνοκύπριους δεν ήταν καθόλου ασήμαντη. Θα λέγαμε το αντίθετο¹². Το πρόβλημα όμως δεν ήταν και δεν είναι ουσιαστικά υλικό. Υλικό ήταν, είναι και θα παραμένει στη σφαίρα κυρίως της αμυντικής θωράκισης και του στρατιωτικού εξοπλισμού, που επειδή, όμως η τυχόν συνεπής πραγμάτωση τους δεν θα μείνει χωρίς συνέπειες από την αντίπαλη πλευρά, απαιτούσε και απαιτεί πριν από κάθε τι άλλο μιαν ουσιαστική πολιτική κάλυψη.

Το πρόβλημα κύρια λοιπόν είναι ότι η βοήθεια αυτή δεν πρόκυπτε ευθύγραμμα και δικαιωματικά, αλλά εκ του πλαγίου «για να μην ξεοργίσουμε τους τούρκους και τορπιλιστεί ο διάλογος», την ίδια στιγμή που η τούρκοι κυκλοφορούν θρασύτατα χάρτες της «τουρκικής επαρχίας Κύπρου», έχουν αλλοιώσει συστηματικά την εθνική φυσιογνωμία των κατεχόμενων εδαφών και ενισχύουν αδιάκοπα τις δυνάμεις κατοχής.

Η αναβίωση του ρόλου της «εγγυήτριας δύναμης» από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, πέρα από την αποστροφή που καθεαυτό μας προκαλεί ο ρόλος της «εγγυήτριας δύναμης» που βαρύνεται με το αίσχος της υπογραφής των συμφωνιών της Ζυρίχης και την προδοσία του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του '55-'59, την άμβλυνση του ίδιου της του ρόλου με την μειοδοτική πράξη της απόσυρσης της ελληνικής μεραρχίας και την τραγωδία του '74, παίρνει, όπως από τις δηλώσεις προκύπτει, ένα ποσοτικά διαφορετικό περιεχόμενο από το μέχρι σήμερα χρησιμοποιημένο. Γιατί, είναι γεγονός, ότι στο βαθμό που η διαμορφωμένη κατάσταση είναι πραγματικά απελπιστική στο πεδίο του συσχετισμού των δυνάμεων, τόσο η μοιρολατρική αποδοχή των τετελε-

σμένων, όσο και η αδρανής έμμομη στην ολοκληρωτική απόρριψη του ό,τι συνεπάγεται το κράτος της Ζυρίχης εγκυμονούν τον υπαρκτό κίνδυνο να χαθεί ολοκληρωτικά η Κύπρος στο μεσοδιάστημα της αναμονής.

Κάτω απο αυτο το πρίσμα, η χρήση των δικαιωμάτων που απορρέουν απο τις διεθνείς συνθήκες (Ζυρίχης - Λονδίνου) που δημιούργησαν το κυπριακό κράτος, όπως και απο την «Συνθήκη Εγγυήσεως» που αποτελεί τμήμα του Κυπριακού Συντάγματος, αποτελούν ένα συγκεκριμένο ταχτικό πλεονέχτημα που δεν μπορεί να το μηδενίσουμε. Γιατί αυτές οι ίδιες οι συμφωνίες δίνουν τυπικά το δικαίωμα ευθύγραμμης και όχι εκ του πλαγίου ανάληψης πρωτοβουλίας ενάντια σε κάθε απόπειρα που σκοπεύει «εις την άμεσον ή έμμεσον προώθησιν, είτε της ενώσεως της Δημοκρατίας της Κύπρου μεθ' οιουδήποτε άλλου κράτους, είτε του διαμελισμού της νήσου»¹³. Κι αυτο μπορεί να γίνει απο κάθε εγγυήτρια δύναμη. «Εφ' όσον κοινή ή συντονισμένη ενέργεια δεν ήθελε αποδειχθεί δυνατή, εκάστη των τριών εγγυητριών δυνάμεων επιφυλάσσει εαυτην το δικαίωμα όπως ενεργήση με μόνον σκοπον την επαναφοραν της δια της παρούσης συνθήκης, δημιουργηθείσης καταστάσεως»¹⁴.

Αυτο σημαίνει ότι ακόμα και σ' αυτο το αναμφίβολο εξαιρετικά δυσμενές πλαίσιο, η ελλαδική κυβέρνηση, εφ' όσον έχει τη θέληση και το κουράγιο, μπορεί να αναλάβει τις ευθύνες της ανατρέποντας, όσο μπορεί, την μονόπλευρη «ερμηνεία» και εφαρμογή των Συνθηκών Εγγυήσεως. «Ερμηνεία» που για μεν την Τουρκία μέχρι στιγμής έχει μεταφραστεί στη μιση κατάληψη της Κύπρου, για δε την Αγγλία στην σιωπηρή συνδρομή και αποδοχή των τετελεσμένων της τούρκικης πλευράς και στην αδάπανη κατοχύρωση των βάσεων της και την μετατροπή τους σε προκεχωρημένο φυλάκιο του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ, αλλα και της ίδιας.

Η ενεργητική χρησιμοποίηση λοιπόν του νομικού αυτού δικαιώματος, μπορεί να έχει και ορισμένα ουσιαστικά - θετικά αποτελέσματα στο βαθμό που θα χρησιμοποιηθεί σωστά ή για να το πω πιο συγκεκριμένα, που θα ασκείται όπως ασκείται και απο την Τουρκία. Δηλαδή όχι αμυντικά και εκ του πλαγίου. Αυτο πραχτικά θα μπορούσε να πάρει δυο κατευθύνσεις: Α) Μια που να σχετίζεται με το δικαίωμα της Κύπρου σαν ανεξάρτητου κράτους, μέλους του ΟΗΕ, στην αυτοάμυνα της και το δικαίωμα της Ελλάδας να παλέψει και σαν εγγυήτρια δύναμη με σκοπό την «επαναφοραν της δια της παρούσης συνθήκης, δημιουργηθείσης καταστάσεως»¹⁵. Β) Μια που να άφορα την απο κοινού και κχωρισμένα ανάληψη μιας πλατιάς δραστηριότητας για την μαχητική μεταφορά του ζητήματος σε όλα τα διεθνή μέτωπα, ενισχύοντας τις ήδη κατακτημένες θέσεις, αδρανοποιώντας ή μετασχηματίζοντας θετικά τις ταλαντευόμενες καταστάσεις και δημιουργώντας ρήγματα στο ξεκαθαρισμένα αντίπαλο στρατόπεδο.

Σχετικά με το πρώτο που σχετίζεται με το πρόβλημα της αμυντικής θωράκισης του νησιού νομίζω ότι πρέπει να σταθούμε στα εξής: Όπως και στο παρελθόν τόνισα θα «πρέπει κάποτε να αντιληφθούμε ποιοι είναι οι αντικειμενικοί σκοποί της Τουρκίας και των αγγλοαμερικάνων. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι με τη μέθοδο του σαλαμιου η Τουρκία επιδιώκει την ολοκληρωτική τουρκοποίηση του νησιού. Ότι αργα και μεθοδικά προετοιμάζει για τους ελληνοκύπριους αυτα που έκανε στους πόντιους, τους σμυρνιους, τους κωνσταντινοπολίτες, αυτα που κάνει σήμερα στους κούρδους και τους αρμένιους, κι ότι οι προστάτες της δεν έκαναν, δεν κάνουν και δεν πρόκειται να κάνουν τίποτα για να την αποτρέψουν»¹⁶.

Αν τα παραπάνω εκφράζουν αντικειμενικά μιαν ήδη ιστορικά διαπιστωμένη πολι-

τική πραχτική, τότε πιστεύω ότι —έξω πια απο κάθε επι μέρους συζήτηση ή αμφισβήτηση— η προσπάθεια για την εξουδετέρωση του κινδύνου αυτού αποχτά καθοριστική υφή για τις οποιεσδήποτε μελλοντικές εξελίξεις. Και ανεξάρτητα απο το αν τα πολιτικά επιτελεία και κυβερνήσεις στην Ελλάδα και Κύπρο, αδιαφορούν ή αδιαφορήσουν οι υπάρχουσες πατριωτικές και δημοκρατικές δυνάμεις πρέπει να βάλουν ανοιχτά το πρόβλημα της αμυντικής θωράκισης σαν ένα απο τα σημαντικότερα καθήκοντα μας στον αγώνα για τη διάσωση της Κύπρου.

Γνωρίζω ότι το πρόβλημα δεν είναι καθόλου απλο. Πριν απ' όλα δεν είναι πρόβλημα απλα στρατιωτικό - τεχνικό, αλλα *βαθύτατα πολιτικό πρόβλημα*. Γιατί ουσιαστική παρέμβαση στην επίλυση του προβλήματος της αμυντικής θωράκισης μπορεί να προκύψει μονάχα στο βαθμό που υιοθετείται μια νέα πολιτική γραμμή που αυτο συνεπάγεται.

Αυτο όμως μπορεί να σημάνει την πλήρη ανατροπή των υπάρχουσων ταξικών σχέσεων στο εσωτερικό και την ενδεχόμενη ανοιχτή στρατιωτική ρήξη μας με την Τουρκία. Ποια ελλαδική κυβέρνηση μπορεί να σηκώσει στους ώμους της ένα τέτοιο βάρος που εγκυμονεί τον υπαρκτό κίνδυνο άμεσης σύνθλιψης της ίδιας αλλα και ενδεχόμενα του όλου μεταπολεμικού πολιτικού και κοινωνικού πλαισίου;

Όπως λοιπόν απο τα παραπάνω προκύπτει, το πρόβλημα της αμυντικής θωράκισης δεν είναι καθόλου εύκολο να αντιμετωπιστεί στις πραγματικές του διαστάσεις, χωρίς αυτο —αυτόματα— να σημάνει ποικίλες ανατροπές.

Και το πρόβλημα όπως και παραπάνω επεσήμανα δεν βρίσκεται μόνο στις προθέσεις και τις δυνατότητες του άρχοντος συγκροτήματος εξουσίας, αλλα και στις προθέσεις και τις δυνατότητες των υποτελών τάξεων που δεν δείχνουν καμία διάθεση να σηκώσουν στις πλάτες τους το βάρος μιας τέτοιας επιλογής.

Αν αυτο συνδυαστεί με την εξαιρετικά δυσμενή διεθνή πολιτική συγκυρία και τον περιορισμό των πολιτικών ελιγμών στις ασταθείς νησίδες που δημιουργούνται στα πλαίσια κυριαρχίας του διπολισμού, τότε θα διαπιστώσουμε ότι η επίτευξη του στόχου αυτού αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο και πολύπλοκο καθήκον.

Αν τα πράγματα, είναι τόσο δύσκολα απο ελλαδικής πλευράς, δεν είναι λιγότερο δύσκολα και απο την πλευρά των ελληνοκυπρίων.

Σήμερα στην Κύπρο το επίπεδο στρατιωτικού αντίρροπου δέους βρίσκεται σ' ένα σημείο εξαιρετικά χαμηλό. Και δεν είναι μόνο η ελάχιστη δύναμη της ΕΛΔΥΚ και οι λίγοι έλληνες αξιωματικοί που μας δίνουν αυτη την αποδυναμωμένη εικόνα. Είναι η καθολική αδράνεια του πληθυσμού μπροστά στον επερχόμενο κίνδυνο. Κι όμως ο ελληνισμός της Κύπρου έχει σύμφωνα με επίσημες εχτιμήσεις δυνατότητες επιστράτευσης 80.000 περίπου ανδρών, δηλαδή διπλάσια μάζα απο αυτήν των στρατευμάτων κατοχής. Κι ας μην ξεχνάμε ότι διακόσιοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ καθήλωσαν —σε μιαν άλλη βέβαια περίοδο— για μια τετραετία χιλιάδες εγγλέζους χωρίς στρατιωτικά να ηττηθούν. Το ίδιο συμβαίνει και στην Β. Ιρλανδία όπου οι βρετανοί ιμπεριαλιστές δεν κατόρθωσαν να γονατίσουν τη θέληση για αυτοδιάθεση ενος μικρού λαου που είναι όμως αποφασισμένος να παλέψη μέχρι θανάτου.

Το πρόβλημα λοιπόν, παρ' όλα τα αναμφισβήτητα περιορισμένα περιθώρια που μας αφήνει ο γεωγραφικός αποκλησμος του νησιού, η μεγάλη απόσταση απο την Ελλάδα και η εξαιρετική στενότητα του εδαφικού χώρου, νομίζω ότι δεν είναι στατικά αριθμητικό. Είναι κύρια, πρόβλημα δυνατότητας και θέλησης *για την ανάληψη των ευ-*

θωνων, του πολιτικού κόστους που συνεπάγεται η κρίσιμη αυτή υπόθεση. Με τη διάφορα ότι τα περιθώρια αυτή τη φορά είναι ανελέητα στενά. Γιατί η τούρκικη κατοχή επέτεινε στο έπακρο τις εσωτερικές αντιφάσεις της κυπριακής κοινωνίας. Μιας «στενής» κοινωνίας με έντονο το στοιχείο της έλλειψης αυτοκίνητων δυνατοτήτων, πράγμα που παραμορφώνει τις όποιες προσπάθειες για διαμόρφωση «κάθετων» ταξικών μορφοποιήσεων και συντελεί στο οι εθνικοί και κοινωνικοί αγώνες να παίρνουν μιαν εξαιρετικά περίπλοκη μορφή. Γι' αυτό και δεν είναι τυχαία η ιδιόρρυθμη καταβάθος σύμπτωση απόψεων ανάμεσα στα «αστικά» και «αριστερά» πολιτικά κόμματα της Κύπρου που εξακολουθούν να εθελοτυφλούν, κρεμασμένα στο ετοιμόρροπο κτίριο της κυπριακής δημοκρατίας.

Πόση αλήθεια στρέβλωση πρέπει να έχουν υποστεί για να μην συνειδητοποιούν ότι αν εξακολουθήσουν την ταχτική αυτή αύριο δεν θάχουν πατρίδα για να ασκήσουν τις όποιες πολιτικές επιλογές τους. Πως η στενόμευαλη στάση αποσύνδεσης τους από τον υπόλοιπο ελληνισμό στην χειρότερη εκδοχή του ολοκληρωτικού αφοπλισμού τους, θάχει σαν συνέπεια τον οριστικό τους ξεριζωμό και την άφιξη τους μέσα σε συνθήκες απερίγραπτης τραγωδίας στα λιμάνια του εθνικού κέντρου ή τους χώρους του απόδημου ελληνισμού. Γιατί πού αλήθεια θα πάει στην περίπτωση της ολοκληρωτικής κατάληψης το μισο εκατομμύριο των ελληνοκυπρίων;

Είναι πιστεύω, αφόρητα υποκριτικό να καμωνόμαστε ότι δεν υπάρχει άμεσος κίνδυνος ή να ελπίζουμε ότι θα τον αποτρέψουμε αφοπλιζόμενοι οι ίδιοι. Πρέπει νάναι κάνεις ολοκληρωτικά αλλοτριωμένος για να ισχυριστεί ότι προκαλεί ο αμυνόμενος ή ότι η εθνική μας υπόσταση μπορεί να εξαρτάται από την καλή θέληση των τούρκων μιλιταριστών, σφαγέων των λαών της Μικρας Ασίας και Κύπρου. Η αμυντική θωράκιση της Κύπρου είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου γι' αυτήν και καμία θρασύτατη δήλωση των τούρκων και των προστατών τους δεν μπορεί να συσκοτίσει την πραγματικότητα ότι η μάχη δίνεται στην Κύπρο με ξένα στρατεύματα κατοχής και όχι στην Τουρκία. Όμως, απαραίτητη προϋπόθεση για όσες δυνάμεις σκοπεύουν ουσιαστικά να αγωνιστούν είναι η συνειδητοποίηση ότι χρειάζεται μια συνολική, πολιτική πριν απ' όλα, επιστράτευση όλου του πληθυσμού σ' ένα παρατεταμένο αγώνα για τη διάσωση της ελεύθερης Κύπρου πρωταρχικά και τη σταδιακή ανάκτηση των χαμένων θέσεων για την απελευθέρωση αργότερα και της κατεχόμενης Κύπρου.

Στο βαθμό που η πολιτική αυτή επιστράτευση θα πραγματοποιείται, η υπόθεση της αμυντικής θωράκισης θάχει σ' ένα πρώτο στάδιο κερδηθεί γιατί φυσιολογικά θα προκύπτει το επόμενο αναγκαίο βήμα που σχετίζεται με την σταδιακή ένταξη όλου του ενήλικου πληθυσμού, άντρων και γυναικών, σε μια, παράλληλη, μαζική οργάνωση αυτοάμυνας. Πρέπει, νομίζω, να γίνει συνείδηση ότι η στρατιωτική εκπαίδευση και οργάνωση όλων των ενήλικων ελληνοκύπριων και η μετατροπή κάθε αστικού και αγροτικού χώρου σε σημείο ανάσχεσης, αποτελεί το μοναδικό αντικίνητρο στην επεκτατική βουλημία των τούρκων. Η Κύπρος για να μην πέσει πρέπει να παλέψει συνολικά. Γιατί σ' ένα τόσο στενό πληθυσμιακά και γεωγραφικά χώρο δεν θα υπάρξουν για κανένα περιθώρια διαφυγής. Η καταστροφή θάναυ συνολική γι' αυτό και συνολική οφείλει νάναι και η άμυνα.

Φυσικά, οι παρατηρήσεις αυτές εντοπίστηκαν στο τι νομίζω ότι είναι αναγκαίο να γίνει κυρίως στην Κύπρο, γιατί η έννοια της αμυντικής θωράκισης όπως από τα παραπάνω προκύπτει δεν είναι στατικά ζήτημα «κυπριακό», αλλά πανελλήνιο. Αυτό σημαί-

νει ότι, έχοντας επίγνωση ότι το βάρος της τυχόν στρατιωτικής αναμέτρησης με την Τουρκία μπορεί να το φέρει η ηπαρωτική Ελλάδα —και σ' αυτό δεν μπορεί να υπάρξει καμία αυταπάτη- προσπαθούμε να διαμορφώσουμε όλους εκείνους τους όρους που η προσπάθεια για την ολοκληρωτική κατάληψη του νησιού να μην είναι ένας απλός περίπατος, αλλά μια δυσκολώτατη επιχείρηση, που θα δώσει όλα τα αναγκαία περιθώρια χρόνου για την κάλυψη της απο την ελλαδική πλευρά.

Σχετικά με το δεύτερο, εξ ίσου σημαντικό, πρόβλημα που σχετίζεται με το ζήτημα της ανάληψης μιας συντονισμένης σταυροφορίας για την επανατοποθέτηση του ζητήματος στο εθνικό και διεθνές πεδίο, πιστεύω ότι υπάρχουν αρκετές δυνατότητες για να διαμορφωθεί σταδιακά ένας ευνοϊκότερος συσχετισμός.

Όμως κάτι τέτοιο προϋποθέτει ένα διαφορετικού τύπου προγραμματισμό, γιατί η απόσταση ανάμεσα στα δηλωθέντα σαν επανατοποθέτηση του ζητήματος και την δυνατότητα και θέληση να βιωθούν και πραγματοποιηθούν, πιστεύω ότι είναι εξαιρετικά μεγάλη. Η αποεθνικοποιητική πολιτική όλων των πολιτικών κομμάτων έχει διαμορφώσει μια τόσο αρνητική κατάσταση που αψευδης έκφραση της είναι το γεγονός ότι η πρωτοβουλία Παπανδρέου δημιούργησε ερωτηματικά σε μια σημαντική μερίδα του ίδιου του ΠΑΣΟΚ (και δεν μιλω μόνο για τη μη οργανωμένη), που όχι μόνο δεν μπόρεσε να τον παρακολουθήσει αναλαμβάνοντας εξωκυβερνητικές πρωτοβουλίες, αλλά κράτησε μian εμφανέστατα αμήχανη στάση, που μόνο το κύρος του πολιτικού αρχηγού απότρεψε στο να εξελιχθεί σε ανοιχτή δυσφορία.

Αν αυτή είναι η κατάσταση στο ΠΑΣΟΚ (που ουσιαστικά εξακολουθεί ακόμα να έχει δυο γραμμές στο ζήτημα. Μιαν αυτή της επίσημα διακηρυγμένης επανατοποθέτησης του ζητήματος και μια δεύτερη υφέρπουσα, ανεπίσημη, διαποτισμένη απο το πνεύμα του ανεξαρτησιασμου και της αποεθνικοποίησης), δεν είναι δύσκολο να υποθέσουμε πόσο πιο οδυνηρά είναι τα πράγματα σ' όλους τους υπόλοιπους ελλαδικούς" πολιτικούς σχηματισμούς που επένδυσαν μέχρι σήμερα όλες τους τις πολιτικές μετοχές στο χαρτί της απόρριψης του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης και την ένοχη συναίνεση ή συμμετοχη στην αποεθνικοποιητική διαδικασία.

Η υπο ανάληψη λοιπόν σταυροφορία έχει πριν απο όλα να αντιμετωπίσει πελώρια εσωτερικά προβλήματα που ορισμένες στιγμές αγγίζουν το οριακό: *ποιος την πιστεύει ή να την αναλάβει*. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει καθόλου το γεγονός ότι έχουμε να κάνουμε κυρίως με δηλώσεις που τοποθετούν σωστά στις βασικές πλευρές του το ζήτημα όσον αφορά το πεδίο της πραγματικής διάστασης του, αλλά δεν έχουμε να κάνουμε και λόγω, φυσικά, ελαχιστοποιημένων χρονικών ορίων, παρα με ελάχιστες ενέργειες που να μας αποδεικνύουν ότι και στο πραχτικο πεδίο η επανατοποθέτηση είναι γεγονός. Ακόμα, στο εσωτερικό μέτωπο του ίδιου του κυβερνητικού κόμματος, η επανατοποθέτηση του Ανδρέα Παπανδρέου αποτελεί *terra incognita* για τη μεγάλη πλειοψηφία των μελών και στελεχών του.

Ασφαλώς στο βαθμό που το πρόβλημα αυτο κάπως θα ξεπεραστεί, και υπερνικηθούν οι μεγάλες εσωτερικές δυσκολίες, τότε υπάρχει δυνατότητα για ένα πλατύ πεδίο παρέμβασης που ξεκινάει απο την προσπάθεια συσπείρωσης και δραστηριοποίησης της μεγάλης δύναμης που εκφράζεται στο πρόσωπο του απόδημου ελληνισμού και περνάει απο την πορεία διαφώτισης και ενεργοποίησης όλης της παγκόσμιας κοινής γνώμης, όλων των ευνοϊκά ή ουδέτερα διακείμενων κυβερνήσεων, όλων των δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την υπόθεση αυτή και πά-

νω απο όλα όλων των προοδευτικών κομμάτων, κινήσεων και ομάδων που υποκειμενικά ή αντικειμενικά συμπαράτασσονται στο μέτωπο της εθνικής και κοινωνικής απελευθέρωσης.

Η αξία του διπλωματικού - πολιτικού αγώνα, εξ ίσου σημαντική και με τις άλλες μορφές θάτανε σοβαρό λάθος να υποβιβαστεί στο απλο πεδίο κάποιων ανακοινώσεων ή διαμαρτυριών ρουτίνας. Κάτι τέτοιο θα επιδείνωνε ακόμα περισσότερο τα πράγματα και θα τα υποβάθμιζε ακόμα πιο πολυ, όπως συνέβηκε με το πρόβλημα της μη προσφυγής στον ΟΗΕ και την αξιοθρήνητα χλιαρή και έμμεσα ενδοτική στις φυλοτουρκικές προτάσεις Βάλντχαϊμ, αντιμετώπιση.

Ενω αντίθετα η μάχιμη λ.χ. διπλωματική - πολιτική επανατοποθέτηση του κυπριακού τόσο στο ΝΑΤΟ, όσο και στην ΕΟΚ, τον ΟΗΕ, κ.λ.π. φέρνει —στο βαθμό που μπαίνει σωστά— μπροστά στις ευθύνες τους όλα τα κράτη - μέλη των οργανισμών αυτών που η προηγούμενη στάση της Ν.Δ. τους έδινε εξ ορισμού το άλλοθι για μια «ουδέτερη» ή και φιλοτουρκική στάση, χωρίς παράλληλα αυτο να σημαίνει καμιαν επιδείνωση στις σχέσεις τους με την Ελλάδα. Σημαντικό «ατου» στην επανατοποθέτηση αυτη, μπορεί να αποτελέσα η σωστή εκμετάλλευση της δυσφορίας ή και της απέχθειας που έχουν απέναντι στην τουρκική χούντα και τις θηριωδίες της ορισμένες δυτικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις και κόμματα, καθώς και η πλειοψηφία της κοινής γνώμης-

Ορισμένα πρώτα συμπεράσματα

Έχει καταντήσει ίσως κουραστική η συνεχής αναφορά μου στην σημασία και κρισιμότητα του κυπριακού προβλήματος. Είναι όμως δυστυχώς τα γεγονότα που με την επίμονη τους αποδεικνύουν κάθε μέρα την κρισιμότητα αυτη που συνοψίζεται στο ότι η προοπτική της ολοκληρωτικής κατοχής και εξαφάνισης του κυπριακού ελληνισμού, είναι άμεσα παρούσα, είναι, θάλεγα, η πιθανότερη εκδοχή.

Γι' αυτο, μ' όλους τους κινδύνους της αυτοεπανάληψης, θέλω να επιμείνω εμφαντικά στο ότι πρέπει να μελετήσουμε προσεκτικά τα πράγματα και να μπούμε μπροστά στις ευθύνες μας, όσο ακόμα υπάρχει καιρός.

Στόχος ανοιχτός και διακηρυγμένος της Άγκυρας είναι η προσάρτηση ολόκληρης της Κύπρου. «Η προσεκτική παρακολούθηση της τούρκικης πολιτικής στα είκοσι χρόνια που πέρασαν απο την ανακήρυξη του κράτους των συμφωνιών της Ζυρίχης, πείθουν και τον πιο δύσπιστο αναγνώστη ότι, είτε με κοινοβουλευτική είτε με αντικοινοβουλευτική μορφή, το τούρκικο κράτος και η άρχουσα τάξη του ακολούθησαν μια κατα βάση ενιαία γραμμή πάνω στο κυπριακό πρόβλημα»¹⁸. Το προετοιμασμένο απο τον Ιούνη του 1964 σχέδιο διχοτόμησης της Κύπρου έχει πια πραγματοποιηθεί¹⁹. Ελάχιστοι πια στην Τουρκία μιλάνε για διχοτόμιση της Κύπρου· σχεδόν όλοι θεωρούν ζήτημα χρόνου την ανακήρυξη της σαν τούρκικη επαρχία. Αυτός είναι, παράλληλα με τις διεθνείς δυσκολίες και περίπλοκες, ένας απο τους εσωτερικούς λόγους που δεν ανακηρύσσουν ανεξάρτητο κράτος το ήδη de facto σαν τέτοιο λειτουργούν τουρκοκυπριακό κατεχόμενο τμήμα. Για να μένει ανοιχτή η πληγή στις φροντίδες του «γιατρού σωτήρα». Η τούρκικη πολιτική έχει δείξει εκπληκτική συνοχή, συνέπεια και διορατικότητα, ανεξάρτητα απο τις συχνές κυβερνητικές αλλαγές και έχει με έργα

ξεκάθαρα αποδείξει ότι «ξέρει τα πλεονεκτήματα της συζήτησης, αλλά το βάρος το ρίχνει πάντα στην πρακτική. Και η πρακτική της, όπως και άλλου έχουμε τονίσει, είναι μια πρακτική τετελεσμένων γεγονότων που συνοψίζεται: Α) Στο κυπριακό, στη σταδιακή τουρκοποίηση με άμεσο στόχο την νομιμοποιημένη και διεθνώς διχοτόμηση και αργότερα, σε πρώτη ευκαιρία, την ολοκληρωτική κατάληψη της Κύπρου και την de facto ένωση της με την Τουρκία. Β) Στο Αιγαίο, στην αρχική ανατροπή του υπάρχοντος νομικού πλαισίου που προσδιορίζει η σύμβαση της Γενεύης, με άμεσο μεσοπρόθεσμο στόχο την διχοτόμηση του και την επέκταση της τουρκικής κυριαρχίας τουλάχιστον στο μεγαλύτερο μέρος της βορειοανατολικής περιοχής του»²⁰. Γ) Στην Δυτική Θράκη, στην προσεχτική ανακίνηση του ζητήματος της μουσουλμανικής μειονότητας, στην σταδιακή απαίτηση για αναπροσαρμογή των συνόρων, στη δημιουργία οικονομικών και πολιτικών ερεισμάτων, στην πολιτική αντεπίθεση και στην δημιουργία παράνομων θυλάκων προπαγάνδας σήμερα και δράσης αύριο, όπως το μαρτυρεί η παράνομη δραστηριότητα τριών ήδη γνωστών οργανώσεων στην Δυτική Θράκη, που υποκινούνται, έμμεσα αλλά σαφέστατα και από το τουρκικό προξενείο²¹.

Καμία λοιπόν μικροπολιτική δεν μπορεί να ανατρέψει την πραγματικότητα της τουρκικής απειλής. Μόνο ένα αντίρροπο πολιτικό και στρατιωτικό δέος μπορεί να αποτελέσει ανάχωμα. Το πνεύμα της «σύνεσης» και του ραγιαδικού «ρεαλισμού» ή οι κενές ουσιαστικού περιεχομένου πατριωτικές κορώνες, των φορέων της εθνικής υποτέλειας και ο λαϊκίστικος μεταπρατικός ψευδοδιεθνισμός του τύπου: «Οι τούρκοι είναι αδέρφια μας» (όσο αδέρφια μας ήταν οι γερμανοί, ιταλοί και βούλγαροι φασίστες που κατέλαβαν την ηπειρωτική Ελλάδα το '41'44 και οι άγγλοι αποικιοκράτες την Κύπρο), είναι, κατά τη γνώμη μου οι δυο όψεις του αυτού νομίσματος που εκφράζουν μ' όλες τις τελείως διαφορετικές ιστορικές και πολιτικές καταβολές, που αποκλείουν κάθε απλούστευση ή σχηματοποίηση, οι σημερινοί φορείς του ιδεολογικοπολιτικού μεταπρατισμού.

Το βασικό αυτό ιδεολογικό στοιχείο, κεντρική δεσπόζουσα της πολιτικής γραμμής των δεξιών και αριστερών ελλαδικών πολιτικών φορέων, που αποτελεί ένα αντιφατικό αμάλγαμα «εξαρτημένου πατριωτισμού» και «εξαρτημένου διεθνισμού» με κοινούς παρονομαστές τον λαϊκισμό, τον κοσμοπολιτισμό και την μεταπρατική ιδεολογία, συνοψίζεται πραχτικά σήμερα στην θεωρητική και πραχτική αποδοχή του διπολικού status που διαμορφώθηκε μετά τις συμφωνίες της Γιάλτας.

Οι ιρλανδοί και παλαιστίνιοι πατριώτες δεν πολεμούν στο μέτωπο μόνο με τη Θάτσερ και τον Μπέγκιν, αλλά και ενάντια σ' αυτούς που —αντικειμενικά ή υποκειμενικά αδιάφορο— είναι οι στο πεδίο της πραχτικής εκτελεστές των αποφάσεων της κεντρικής εξουσίας. Δεν θα φταίνε οι ελληνοκύπριοι, αν πολεμήσουν μέσα στα σπίτια τους τους τούρκους εισβολείς που βρίσκονται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά απ' την πατρίδα τους, συντελώντας κατά το μέρος τους στη συνέχιση της τραγωδίας.

«Θα πρέπει κάποτε λοιπόν να γίνει ένα ξεκαθάρισμα ανάμεσα στα εθνικά σύμβολα και την καπηλεία τους από τη μεριά των πατριδοκάπηλων, όπως κάποτε θα πρέπει να γίνει ένα ξεκαθάρισμα ανάμεσα στο λαθρεμπόριο του διεθνισμού και τον διεθνισμό τον ίδιο.

Στο βαθμό που η πραγματική σοσιαλιστική προοπτική είναι ακόμα πόλο μακριά το κεφάλαιο μπορεί να μην έχει πατρίδα αλλά το προλεταριάτο και η αγροτιά δυστυχώς έχουν ή ευτυχώς οοείλουν να έχουν. Αυτό φροντίζουν να μας υπενθυμίζουν όχι μόνο οι ψ-

λανδοί πατριώτες αλλά και οι πολωνοί εργάτες που επανέφεραν τα ξεχασμένα από το 1882 λόγια του Ένγκελς, που τόνιζε πως «μέχρι να λυθεί το εθνικό πρόβλημα της πατρίδας τους έχουν όχι μόνο δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση να είναι πρώτα απ' όλα εθνικιστές και ύστερα διεθνιστές», στο άμεσο πολιτικό προσκήνιο δίνοντας τους το πιο βαθύ πατριωτικό και σοσιαλιστικό περιεχόμενο.

Το μοναδικό πρόβλημα που σήμερα μπαίνει είναι αυτό της εθνικής επιβίωσης των ελληνοκύπριων. Πρόβλημα άρρηκτα συνδεδεμένο με τον κοινό, ενιαίο αγώνα για το διώξιμο των στρατευμάτων κατοχής και την αποκατάσταση της εδαφικής και πληθυσμιακής κατάστασης στην πριν την εισβολή πραγματικότητα με πλήρη και οριστική πια κατοχύρωση των δικαιωμάτων της τούρκικης μειονότητας του νησιού.

Η υπόθεση της Κύπρου είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου και για τα δέκα εκατομμύρια έλληνες. Γιατί όταν το ένα χέρι μας κοπεί, πονει και ακρωτηριάζεται όλο μας το σώμα»²². Αυτοί που καμώνονται ότι δεν καταλάβαν τι σήμαιναν τα 70 αποβατικά που στάθμευαν απέναντι από την Κύπρο, ας ελπίσουμε ότι θα κατανοήσουν τι σημαίνουν τα 120 αποβατικά απέναντι από τη Χίο, τη Ρόδο και τη Μυτιλήνη.

Έχοντας αυτά άμεσα κατά νου, νομίζω ότι θάταν σοβαρό λάθος να υποτιμηθεί η σημασία των πρωτοβουλιών που εξαγγείλε η νέα ελληνική κυβέρνηση.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είναι ακόμα μια κυβέρνηση πέντε μηνών, είναι δηλαδή μια κυβέρνηση που κρίνεται κατά πρώτο λόγο με βάση τις δηλώσεις της και όχι τα έργα της. Όπως και παραπάνω επισημάνθηκε, διαπιστώνουμε στο επίπεδο των διακηρύξεων μια θετική μετατόπιση σε σχέση με τις ίδιες τις προηγούμενες θέσεις σαν κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, καθώς και μίαν εμφανή διαφοροποίηση σε σχέση με την αποεθνικοποιητική γραμμή των υπόλοιπων πολιτικών φορέων. Η νέα αυτή γραμμή έχει όμως από την πρώτη στιγμή δείξει ένα στοιχείο αστάθειας και αντιφατικότητας στην πρακτική της εφαρμογή, που πέρα από το γενικό πρόβλημα της δυσκολίας του να μπει σε πράξη το οτιδήποτε, αποκαλύπτει την αντιφατικότητα που υπάρχει μέσα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ και ειδικότερα στη μάζα εκείνη των στελεχών, μελών και οπαδών του που η ιδεολογία της αποεθνικοποίησης ήταν το κυρίαρχο στίγμα τους όχι μόνο στο παρελθόν αλλά και σήμερα μια που ως φαίνεται εναρμονίζεται πλήρως με τη νέα αντίληψη του να «κρατήσουμε την κυβέρνηση αποφεύγοντας κάθε περιπέτεια», δηλαδή ενσωματονόμενοι βαθμιαία στην κυρίαρχη παραδοσιακή λογική.

Θα μπορούσα επίσης να επισημάνω την αντιφατικότητα ανάμεσα στις βασικές θέσεις της επανατοποθέτησης και την χλιαρή κριτική ή έμμεση αποδοχή των προτάσεων Βαλντχάιμ ή τουλάχιστον την πλήρη κάλυψη της κυπριακής κυβέρνησης, που σε μεγάλο βαθμό κάτω από την πίεση του ΑΚΕΛ τις έχει, εν όψει μάλιστα των προεδρικών εκλογών, ουσιαστικά αποδεχτεί.

Όμως πάνω απ' όλα αξίζει νομίζω να σταθώ στο κενό που υφίσταται ανάμεσα στις κυβερνητικές πρωτοβουλίες και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ για τη μεγάλη μάζα του οποίου το κυπριακό πραχτικά δείχνει νάναι κάποιο συμπαθές διεθνές ή τριτεύον εθνικό πρόβλημα. Δεν είναι λοιπόν νομίζω αβάσιμοι οι φόβοι μας όταν επισημαίνουμε τα όρια που μπορεί νάχουν ακόμα και οι πιο επιδέξιοι διπλωματικοί χειρισμοί από μεριάς Ανδρέα Παπανδρέου στο βαθμό που αυτό δεν συμπληρώνεται με τις προσπάθειες για την πιο πλατιά λαϊκή συναίνεση και συμμετοχή. Γιατί σ' ένα συσχετισμό δυνάμεων συντριπτικά υπέρτερο σε βάρος σου το μόνο αντίρροπο *étinc* είναι οι λαϊκές μάζες, που αυτές και μόνο αυτές μπορούν να αποτελέσουν το φράγμα που θα σταματήσει κάθε επιθετική

πρόκληση.

Οι λαϊκές τάξεις όμως, λόγω της αποεθνικοποιητικής διαδικασίας που πρόκυψε σαν ιστορικό αποτέλεσμα της απεμπόλησης της αυτοδιάθεσης της Κύπρου και της ταξικής τους ιδιοτέλειας που προκύπτει από τον κατακτημένο ευδαιμονισμό και την ευφορία της ταξικής συνεργασίας σε μιαν ιδιόρρυθμη μητροπολιτική κοινωνία του αναπτυγμένου καταναλωτισμού, του στενού συμφέροντος, της ατομικοποίησης και του φιλοτομαρισμού, δεν δείχνουν διατεθειμένες να ενεργοποιηθούν άμεσα σε μια τέτοια κατεύθυνση²³.

Αυτο ακριβώς το στοιχείο αυτή η απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης κινήματος από τα κάτω, αποδυναμώνει σημαντικά και τις τυχόν καλές προθέσεις από τα «πάνω». Γιατί για να φτάσεις να αντιμετώπισης και πραχτικά το κυπριακό σαν το υπ' αρ. 1 εθνικό πρόβλημα, δηλαδή για να υποστείς το πελώριο πολιτικό κόστος που αυτοσυνεπάγεται, σημαίνει ότι πρέπει να εντάξεις στην απαιτητική λογική του τις όποιες στενές ταξικές, πολιτικές και συντεχνιακές σου σκοπιμότητες, σημαίνει δηλαδή ότι πρέπει να χάσεις πολλά, ότι πρέπει να ρθεις σε ρήξη με τη μεταπρατική ιδεολογία δεξιάς και αριστεράς απόχρωσης, λέγοντας θαρρετά ότι η Κύπρος για να μην χαθεί χρειάζεται να υποστούμε πολλές και πραγματικές θυσίες, ότι χρειάζεται ένας μεθοδικός συνδυασμός εθνικής ενεργοποίησης, πολιτικής και διπλωματικής πάλης, στρατιωτικής οργάνωσης και επαγρύπνησης, λαϊκής - δημοκρατικής ενότητας στη βάση. Όταν δηλαδή, στην πράξη αναδεικνύεις και προωθας την συμμετοχή των υποτελών τάξεων αναδεικνύοντας τους άμεσους παράγωγους σε ουσιαστικούς ρυθμιστές της τύχης τους και όχι σε αδρανή μάζα οπαδών εθισμένη να βαρα παλαμάκια στον κάθε «δεξιότηχνη». Αυτό ήταν, είναι και θάναι —κατα τη γνώμη μου— το αποφασιστικό κριτήριο για να κρίνουμε τον προοδευτικό χαρακτήρα κάθε κυβέρνησης, ανεξάρτητα από το πώς η ίδια χαρακτηρίζει τον εαυτό της.

Στις μέρες μας που οι τάσεις πολυεξάρτησης έγιναν η σημαία των πιο «φωτισμένων» μερίδων του μονοπωλιακού κεφαλαίου, η διαφοροποίηση των λαϊκών δυνάμεων από το πνεύμα «αμφισβήτησης» που κινείται στη βάση ενός «επίπεδου αστικού αντιαμερικανισμού» μπορεί να πάρει ουσιαστικό αντιιμπεριαλιστικό περιεχόμενο μόνο όταν «βαθύνει» ταξικά. Μόνο τότε λοιπόν, στο βαθμό που θα αρχίσει να ανατρέπεται ο σημερινός δυσμενής εσωτερικός συσχετισμός, υπάρχει μια βάσιμη ελπίδα να αντιμετωπίσουμε ουσιαστικά και τον εξωτερικό κίνδυνο. Γι' αυτό και μας φαίνονται σωστά τα λόγια του αρχιεπισκόπου Κύπρου στην προσφώνηση που έκανε στον έλληνα πρωθυπουργό στη διάρκεια της τριήμερης επίσκεψης του στην Κύπρο. «Ίσως πολιτική, θα πουν πολλοί, είναι η επιδίωξη του εφικτού. Αλλά τι είναι εφικτό, όταν ο αγώνας είναι για την επιβίωση; Τι είναι εφικτό όταν ο εισβολέας σου κατακρατεί τα εδάφη σου, σε διώχνει από τις πατρογονικές σου εστίες, σου βεβηλώνει τα όσια σου και τα ιερά σου και ξέρεις πως εποφθαλμιά να καταλάβει όλη τη γη των πατέρων σου και να σε ξεριζώσει μια για πάντα απ' αυτή; Σε τέτοιες περιπτώσεις τα ανέφικτα της ψυχρής λογικής γίνονται εφικτά στην ψυχή και τη σκέψη εκείνου που αγωνίζεται.

Δεν θα υπήρχαμε ως φυλή και δεν θα γράφαμε τις μοναδικές στην παγκόσμια ιστορία σελίδες δόξας, αν δεχόμασταν τη θεωρία του εφικτού της ψυχρής λογικής. Αν με την άκαρδη και άψυχη λογική του ρεαλισμού αντικρύζαμε τους κινδύνους και αντιμετωπίζαμε τους πολυάριθμους εχθρούς του έθνους»²⁴.

Σαράντα χρόνια πριν τα ίδια περίπου έλεγε μια άλλη φωνή στα βουνά της Ελεύθε-

ρης Ελλάδας απο την κατεύθυνση των δυνάμεων εκείνων που πίστεψαν σε μιαν ευρύτερη και καθολικότερη προοπτική για έναν άλλο κόσμο όπου η κρατική ανεξαρτησία και η εθνική απελευθέρωση θα συμβάδιζαν με την προοπτική της «άλλης κοινωνίας» που αρνιέται την πραγματικότητα της μισθωτής σκλαβιάς και της εκμετάλλευσης ανθρώπου απο άνθρωπο.

Πώς αλλάζουν οι καιροί! Φαίνεται, η δεξιά έχει το προνόμιο της μετατόπισης προς τ' αριστερά, τη στιγμή που η παραδοσιακή αριστερά έχει ολοκληρωτικά αλλοτριωθεί, σκληρυνθεί και παραλύσει.

Η πρωτοβουλία επανατοποθέτησης που ανέλαβε η νέα ελληνική κυβέρνηση ανεξάρτητα απο το ότι ακόμα βρίσκεται κατα κύριο λόγο, σ' ένα πρώτο στάδιο διακηρύξεων και εντοπισμών, ανεξάρτητα απο το ότι είναι σχεδόν βέβαιο ότι χωρίς βαθύτατες ενδοκυβερνητικές και ενδοκομματικές ανακατατάξεις είναι αδύνατο να ουσιαστικοποιηθεί και πρακτικά, δημιούργησε ήδη ένα θετικό προηγούμενο υπονομεύοντας την αποεθνικοποιητική διαδικασία και αποκαλύπτοντας για άλλη μια φορά ότι η εθνική - φυλετική ταυτότητα και φυσιογνωμία διαμορφωμένες μέσα απο μιαν επώδυνη διαδικασία χιλιάδων χρόνων, δεν αλλάζουν με κυβερνητικές διαταγές και πολιτικάντικες ταχυδακτυλουργίες.

Αυτο είναι το μήνυμα της Ιρλανδίας, αυτο είναι το μήνυμα της Παλαιστίνης, αυτο (και πιο ουσιαστικοποιημένο μια και κατόρθωσε να δεθεί με την προοπτική του δημοκρατικού, ανεξάρτητου και αυτοδιαχειριζόμενου σοσιαλισμού) είναι το μήνυμα της Πολωνίας, αυτο πρέπει νά 'ναι αύριο το μήνυμα της Ελλάδας και της Κύπρου.

Αθήνα, Φλεβάρης - Μάρτης '82

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Το πόσο φιλισταί'ίκα ηχοον αυτα τα συγκεκριμένα περι ελληνοτουρκικής φυλίας, κάνει, νομίζω, αρκετά φανερό ένα χαρακτηριστικό περιστατικό που σχετίζεται με τη στάση των σημαντικότερων αριστερών οργανώσεων της Τουρκίας απέναντι στην εισβολή, όπως και η μετα την εισβολή αντιμετώπιση της όλης κατάστασης απο το ΑΚΕΛ και την ΠΕΟ. Είναι ενδεικτικό στοιχείο του εκφυλισμού και της σοσιαλατριωτικής στάσης των περισσότερων τούρκικων εργατικών οργανώσεων, οι έρανοι που διεξάγανε για την ενίσχυση της τούρκικης εισβολής στην Κύπρο. «Μάλιστα το όργανο του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος προσπαθούσε να αποδείξει ότι «το σύνολο των εισφορών για τον Κυπριακό αγώνα προερχόταν απο τους εργαζόμενους». Η ηγεσία της προοδευτικής εργατικής συνομοσπονδίας DISK (Devrimci İbri Sendika Konfederasyonu — Επαναστατικής Συνομοσπονδίας Εργατικών Συνδικάτων) διέθεσε για τις πολεμικές ανάγκες 3.400.000 λίρες Τουρκίας. Εκτος τούτου διενεργήθηκε έρανος μεταξύ των αριστερών εργατών - μελών της DISK με αντικείμενο την παραχώρηση ενος ημερομισθίου στην στρατιωτική επιχείρηση της Κύπρου. Το ίδιο έπραξε κλπ.» Για περ. βλέπε: Νεοκλή Σαρρη: «Η άλλη πλευρά», εκδ. «Γραμμή», τόμος Α', Αθήνα 1977. Κι ενω θα περίμενε κανένας την πιο κατηγορηματική στηλίτευση της στάσης αυτής, αν όχι τουλάχιστον απο την τουρκική, οπωσδήποτε όμως απο την ελληνική πλευρά, διαπιστώνει παρακολουθώντας την δραστηριότητα του ΑΚΕΛ και της ΠΕΟ το ακριβώς αντίθετο. Στο «Εργατικό Βήμα» «Εκφραστικό όργανο της ΠΕΟ» της 21 Φεβρουαρίου 1980 διαβάζουμε στο κύριο άρθρο: «ΠΕΟ — ΝΤΙΣΚ — ΝΤΕΒ — ΙΣ υποστηρίζουν επανέναρηξη του Διακοινοτικού Διαλόγου. Απορρίπτεται κάθε μορφή ένωσης ή προσάρτησης, διχοτόμησης ή απόσχισης. Τετράχρονο πρόγραμμα συνεργασίας ΠΕΟ — ΝΤΙΣΚ». Στην τελική κοινή δήλωση των τριών οργανώσεων που αποτελείται απο 6 σημεία, δεν υπάρχει ούτε λέξη για την κατάληψη του μισού νησιού απο τους τούρκους. Πολυ σωστά, θάτανε κρίμα πραγματικά τα εκατομμύρια λίρες που πρόσφερε η DISK στον Μπουλεντ Έτσεβιτ να πάνε χαμένα. Για περισσότερα βλέπε:

- Λουκά Αξελου - Δήμου Βεργη - Παύλου Χατζηπαύλου: «Κύπρος: Απο την αυτοδιάθεση - ένωση στη διεθνοποίηση - διχοτόμηση», περ. «Τετράδια Πολιτικού Διάλογου Έρευνας και Κριτικής», τετράδιο πρώτο φθινόπωρο '80, σελ. 49 και 61.
2. Βλέπε συνέντευξη Α. Παπανδρέου στο ABC. εφημ. «Ελευθεροτυπία», 26/10/81.
3. Βλέπε συνέντευξη Α. Παπανδρέου στο BBC, εφημ. «Ελευθεροτυπία», 27/10/81.
4. Βλέπε συνέντευξη Α. Παπανδρέου στην εφημ. «Le Monde», εφημ. «Ελευθεροτυπία», 29/10/81.
5. Α. Παπανδρέου: «Προγραμματικές δηλώσεις», εφημ. «Ελευθεροτυπία», «Μεσημβρινή», 23/11/81.
6. Απάντηση στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Εφημ. «Ελευθεροτυπία», 24/11/81.
7. Δήλωση του Α. Παπανδρέου στο αεροδρόμιο της Λάρνακας, εφημ. «Ο Φιλελεύθερος», Λευκωσία, 28/2/82.
8. Εφημ. «Η Καθημερινή», 21/3/82.
9. Για περ. βλέπε: Α. Αξελου - Δ. Βέρνη - Π. Χατζηπαύλου: «Κύπρος: Απο την αυτοδιάθεση - ένωση στη διεθνοποίηση - διχοτόμηση», ο.π., σελ. 49.
10. Α. Παπανδρέου: «Προγραμματικές δηλώσεις», ο.π. Η υπογράμμιση δική μου.
11. Στο ίδιο.
12. Μόνο στο διάστημα 1/8/74 - 31/12/76, η επίσημα αναφερόμενη προσφορά απο την Ελλάδα στο ταμείο ανακουφίσεως Κύπρου ήταν 2.626.912 κυπριακές λίρες σε χρήμα και 3.111.522 κυπριακές λίρες σε είδος. Για περισ. βλέπε: Α. Αξελου - Δ. Βεργη - Π. Χατζηπαύλου, ο.π. σελ. 33-34.
13. Βλέπε άρθρο 2 της «Συνθήκης Εγγυήσεως» ανάμεσα στην Δημοκρατία της Κύπρου και στην Ελλάδα - Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο, που υπογράφηκε απο ελληνικής πλευράς απο τους Ευαγ. Αβέρωφ Τσοίτσα και Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ', απο τουρκικής απο τους Φ. Ρ. Ζορλου και Φ. Κιουτσουκ και απο βρετανικής απο τον Σ. Αλδουντ.
14. Για περ. βλέπε και επομ. άρθρα της «Συνθήκης Εγγυήσεως».
15. Ο.π.
16. Βλέπε: Λουκά Αξελου: «Η Κύπρος στο σταυροδρόμι: Αυτοδιάθεση - Ανεξαρτησία - Εξαφάνιση», περ. «Τετράδια Πολιτικού Διάλογου Έρευνας και Κριτικής», Τετράδιο 2-3, φθινόπωρο '81, σελ. 132.
17. Αναφέρομαι μόνο στους ελλαδικούς πολιτικούς σχηματισμούς, χωρίς να υπονοώ ότι τα πράγματα είναι πολυ καλύτερα στην Κύπρο. Η όλη πολιτεία άλλωστε του ΑΚΕΛ δεν μας αφήνει ίχνος ελπίδας. Απλα πιστεύω ότι η κρισιμότητα της κατάστασης στο νησι διαμορφώνει αντικειμενικά ορισμένους ευνοϊκότερους όρους για την όξυνση της εθνικής ευαισθησίας, γεγονός που φάνηκε και στη διάρκεια της τριήμερης επίσκεψης του έλληνα πρωθυπουργού και την υπαρκτή, έστω και υποβαθμισμένη, διατήρηση της μνήμης του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του '55-'59, σ' ένα αξιόλογο κομμάτι του αγροτικού πληθυσμού και λίγους πατριώτες διανοούμενους.
18. Με μεγάλη ακρίβεια την ενιαία αυτη κατα βάση στάση της Τούρκικης πλευράς μας την δίνει ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος στην ομιλία του στη Μονη Χρυσορρογιατίτσας. «Όταν όμως ακούμε τον Πρόεδρο της Τούρκικης Γερουσίας Τσαγκαγιαγκηλ να διακηρύττει, χωρίς συστολή, ότι εκείνα που παίρνει η Τουρκία με το ξίφος δεν τα δίνει με την πέννα. Και όταν ακούμε ακόμη τον πρώην Υπουργό των Εξωτερικών της Τουρκίας και πρωτεργάτη της εισβολής κ. Γκιουνες να δηλώνει πως η εισβολή στην Κύπρο δεν έγινε για να προστατέψει τους Τουρκοκύπριους, αλλα γιατί η Κύπρος βρίσκεται σε πολυ σπουδαία, απο στρατηγική άποψη, χρήσιμη για την Τουρκία θέση. Και όταν ακόμη ακούμε τον συνταγματολόγο Σουϋζαλ να υποδεικνύει ότι πρέπει να ανοίγουν τρία μέτωπα ενάντια στην Ελλάδα, ένα στην Κύπρο, ένα στη Θράκη και ένα στο Αιγαίο. Κι όταν ακόμη ακούμε τον Ερμπακαν και άλλους πολλούς Τούρκους (επίσημους και μη) να διακηρύττουν πως η λύση του Κυπριακού θα δοθεί με την κατάληψη ολόκληρης της Κύπρου, —τότε τι αποτέλεσμα περιμένουμε απο τις διακοινοτικές συνομιλίες; θα είμαστε αφελείς αν πιστεύουμε ότι οι διακοινοτικές συνομιλίες θα μπορέσουν να δώσουν λύση στο πρόβλημα μας». Για περ. βλέπε: Α. Αξελου: «Το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία και οι πιθανές επιπτώσεις του στο κυπριακό», περ. «Αντιθέσεις», τεύχος 3, Νοέμβρης - Δεκέμβρης '80, σελ. 38 επ.
19. Αρχεί η απλη ανάγνωση του σχεδίου ομοσπονδίας που παρουσίασε τον Ιούνη του 1964 η Turkish Communal Chamber. Πρόκειται για ένα σχέδιο που προσδιόριζε με λεπτομερειακό τρόπο όσα επικύρωσε με βίαιο τρόπο η εισβολή και η κατάληψη του μισού νησιού απο τον Αττίλα. Για περ. βλέπε: Α. Αξελου, Δ. Βεργη, Π. Χατζηπαύλου, ο.π., σελ. 47 επ. και Α. Αξελου: «Το στρατιωτικό πραξικόπημα, κΧπ.», ο.π. σελ. 39.
20. Για περ. βλέπε στο ίδιο σελ. 39.
21. Πρόκειται για τις οργανώσεις «Μπάτι Τράκα», «Κούμπρους Τουρκτουρ» και την «Οργάνωση αλλη-

λεγγύης της τούρκικης κοινότητας της Δοτικής Θράκης με την Τουρκία», που ανακοίνωσε πρόσφατα στην Κωνσταντινούπολη μέσω του προέδρου της Αχμέτ Αϊντινλι, ότι «θα υποστηρίξει ανοιχτά τον αγώνα που άρχισε η τούρκικη κοινότητα Δυτικής Θράκης». Βλέπε και εφημ. «Μεσημβρινή», 27/3/82.

22. Για περ. βλέπε Λ. Αξελου: «Η Κύπρος στο σταυροδρόμι: Αυτοδιάθεση - Ανεξαρτησία - Εξαφάνιση», ο.π. σελ. 131-133.

23. Τις ίδιες απαισιόδοξες σκέψεις, εκφράζαμε και πριν λίγα χρόνια σ' ένα άλλο κείμενο μιλώντας για την κατάσταση των υποτελών τάξεων στην Κύπρο και ιδιαίτερα για την εργατική. Επειδή τα δεδομένα όχι μόνο δεν έχουν αλλάξει, αλλά —θάλεγα— έχουν και προς το χειρότερο μετατοπιστεί, αντιγράφω ένα μέρος από τα συμπεράσματα της μελέτης εκείνης:

«Γιατί, με τα σημερινά δεδομένα, αν επιμένουμε να θεωρούμε σαν απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης μιας τάξης, τη δυνατότητα της αυτόνομης πολιτικής της έκφρασης, η διαπίστωση για την εργατική μας τάξη στην Κύπρο αγγίζει τα όρια του τραγικού.

Πώς θ' αντιπαρατάξεις στο μικροαστό την εικόνα μιας άλλης προοπτικής όταν η τάξη πρότυπο της προοπτικής αυτής έχει γίνει ο στυλοβάτης του μικροαστισμού και της αποεθνικοποίησης; Όταν η δύναμη πιο συνεπής και επαναστατική τάξη αυτής της εκμεταλλευτικής κοινωνίας, βουλιάζει η ίδια στο μικροαστισμό, υιοθετώντας τα εγωιστικά πρότυπα των βραχύχρονων καλύτερων υλικών συνθηκών, αδυνατώντας να δει τα συνολικά και ουσιαστικά μέχρι θανάτου εθνικά και κοινωνικά της προβλήματα.

Ο υποτονισμός μέχρι εξουδετέρωσης των στρατηγικών συμφερόντων της εργατικής τάξης κι όλων των καταπιεζόμενων τάξεων και η συντριπτική κυριαρχία του κνημητού της καθημερινής απόλαυσης και μικροευκαιρίας, η απαλλοτρίωση της εθνικής και κοινωνικής ταυτότητας για ένα κομμάτι βρώμικο ψωμί: να ποιο είναι το κυπριακό πρόβλημα στο εσωτερικό του». Για περ. βλέπε: Λ. Αξελου - Δ. Βεργη - Π. Χατζηπαύλου, ο. π., σελ. 54.

24. Για περ. βλέπε εφημ. «Ο Φίλελεύθερος», Λευκωσία, 28/2/82.